

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Міністерства освіти і науки України

24 квітня 2024 року № 578

Рішення
разової спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії

Здобувач (ка) ступеня доктора філософії Авершина Аліна Олегівна,
(власне ім'я, прізвище здобувача (ки))
1999 року народження, громадянин (ка) України,
(назва держави, громадянином якої є здобувач (ка))
освіта вища: закінчив (ла) у 2022 році Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди
(найменування закладу вищої освіти)
за спеціальністю (спеціальностями) Середня освіта (Історія)
(за дипломом)
працює методистом у Національному центрі «Мала академія наук України»
(посада) (місце основної роботи, підпорядкування, місто)
,
виконав (ла) акредитовану освітньо-наукову програму Культурологія.
Разова спеціалізована вчена рада, утворена наказом Харківської державної академії
(повне найменування закладу вищої освіти)
культури від « 01 » червня 2026 року № 57
(наукової установи), підпорядкування (у родовому відмінку), місто)
зі змінами (за наявності), внесеними наказом від « » 20 року № ,
у складі:
Голови разової
спеціалізованої вченої ради - Кікоть Антоніна Андріївна, доктор культурології, професор,
професор кафедри майстерності актора Харківської державної академії культури
(власне ім'я, прізвище, науковий ступінь, вчене звання, посада, місце роботи)
Рецензентів - Панков Георгій Дмитрійович, доктор філософських наук, професор,
професор кафедри культурології та музеєзнавства Харківської державної академії культури
(власне ім'я, прізвище, науковий ступінь, вчене звання, посада, місце роботи)
Александрова Марина Вячеславівна, кандидат філософських
наук, доцент, доцент кафедри культурології та музеєзнавства Харківської державної академії
культури
(власне ім'я, прізвище, науковий ступінь, вчене звання, посада, місце роботи)
Офіційних опонентів - Виткалов Сергій Володимирович, доктор культурології, професор,
професор кафедри івент-індустрій, культурології та музеєзнавства Рівненського державного
гуманітарного університету.
(власне ім'я, прізвище, науковий ступінь, вчене звання, посада, місце роботи)
Станіславська Катерина Ігорівна, доктор мистецтвознавства,
професор, професор кафедри музичного виховання Київського національного університету
театру, кіно і телебачення імені І.К. Карпенка-Карого
(власне ім'я, прізвище, науковий ступінь, вчене звання, посада, місце роботи)
на засіданні «04 серпня 2026 року прийняла рішення про присудження ступеня докторафілософії з галузі знань Гуманітарні науки
(галузь знань)
Авершиній Аліні Олегівні
(власне ім'я, прізвище здобувача (ки) у давальному відмінку)

на підставі публічного захисту дисертації «Репрезентація міфологічних образів жінки в сучасній візуальній культурі України»

(назва дисертації)

за спеціальністю (спеціальностями) 034 Культурологія

(код і найменування спеціальності (спеціальностей))

відповідно до Переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти)

Дисертацію виконано у (в) Харківській державній академії культури

(найменування закладу вищої освіти (наукової установи), підпорядкування, місто)

Науковий керівник (керівники) Щербань Анатолій Леонідович, доктор культурології, професор, зав. кафедри культурології та музеєзнавства Харківської державної академії культури

(власне ім'я, прізвище, науковий ступінь, вчене звання, місце роботи, посада)

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису. Вона є завершеною і самостійною науковою працею, що присвячена актуальній темі дослідження, висвітлює значущі для сучасної науки питання, має наукову новизну та практичну цінність, містить нові, актуальні результати, що засвідчують важливість проведеного дослідження для сучасної культурології та мистецтвознавства.

Здобувач (ка) має 13 наукових публікацій за темою дисертації, з них 3 відповідають вимогам пунктів 8,9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії) (зазначити наукові публікації):

1. Авершина А. Образ Берегині в авторському плакаті як складова візуальної культури періоду повномасштабного вторгнення // Культура України. 2024. Вип. 86. С.21–27. DOI: 10.31516/2410-5325.086.03.

2. Авершина А. Модифікація образу жінки-воїтельки у візуальній культурі України в період російського вторгнення // Культурологічний Альманах. 2024. № 4(12). С. 293–297. DOI: 10.31392/cult.alm.2024.4.34.

3. Авершина А. Трансформація образу жінки-матері у візуальній культурі незалежної України // Культура України. 2023. №81. С. 7–13. DOI: 10.31516/2410-5325.081.01.

У дискусії взяли участь (голова, рецензенти, офіційні опоненти, інші присутні) та висловили зауваження:

Виткалов Сергій Володимирович, доктор культурології, професор, професор кафедри івент-індустрій, культурології та музеєзнавства Рівненського державного гуманітарного університету, із зауваженнями:

1) незважаючи на ґрунтовне опрацювання понятійного апарату дослідження, окремі категорії («неоміф», «архетип», «міф», «нові медіа») майже не використовуються як такі, що розкривають зміст поняття «візуальний образ»;

2) аналізуючи трансформацію міфологічних жіночих образів у контексті соціокультурних змін 1991-2004 рр., дисертантка обмежує його лише візуальним образом Ю.Тимошенко, утім фемінна образність даного періоду могла б бути підсилена ширшим спектром персоналій;

3) часовий період дисертації охоплює 1991–2024 роки, що зумовило й широкий хронологічний діапазон дослідження, у зв'язку з чим окремі історичні етапи висвітлено менш детально;

4) у розділі III «Трансформація міфічного образу жінки у візуальній культурі незалежної України» домінуючим, на думку опонента, є мистецтвознавчий, а не культурологічний аналіз;

5) у роботі трапляються технічні (стилістичні, синтаксичні та ін.) огріхи.

Станіславська Катерина Ігорівна, доктор мистецтвознавства, професор, професор кафедри музичного виховання Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені І.К. Карпенка-Карого, із зауваженнями:

1. В огляді літературних джерел не надто коректно охарактеризовані деякі видання. Так, наприклад, авторка згадує праці В. Скуратівського, Г. Чміль, І. Зубавіної, предметом яких

є екранна культура, кінематограф, зазначаючи, що автори «проігнорували» інші візуальні практики, що образотворче мистецтво перебуває «поза сферою наукової уваги» авторів. Розглядаючи деякі статті й монографії із зображальних мистецтв, авторкою робиться висновок про відсутність уваги до феміністичної тематики. Якщо книжка/стаття увійшла до теоретичної бази дослідження, ми відзначаємо, що саме запозичили в автора. Висувати автору претензії, що в тексті чогось немає чи чогось не вистачає, суперечить етиці наукового дослідження.

2. На с. 48 авторка пише: «У нашому розумінні візуальна культура – це витвори образотворчого мистецтва, представлені в інтернет-просторі та поза ним». Поняття візуальної культури значно ширше: воно, безумовно, включає мистецькі витвори, а також ще величезний масив інших технологічних та повсякденних феноменів (ЗМІ, відеоігри, цифровий простір із своїм специфічним контентом, рекламу, моду, ландшафтний дизайн та ін.). Можливо, йдеться не про «наше розуміння», а про певний сегмент візуальної культури, який склав основу джерельної бази дослідження.

3. У Висновках до 2 розділу авторка зазначає: «Період російськоукраїнської війни відзначився появою та актуалізацією демонологічних образів: відьми, Смерті, ляльки-мотанки, русалки, мавки та неоміфологічних Сталева відьма та Свята Джавеліна» (с. 99), проте в 2 розділі ці образи не були розкриті (їм присвячений підрозділ у 3 розділі). Принагідно зазначу, що спостерігається термінологічне роздвоєння образу-поняття «сталева відьма»: 9 разів у дисертації поняття фігурує так, а ще 6 разів – як «металева відьма».

4. У процесі знайомства з дисертацію не вистачало посилань на зображення, згадані в тексті. У Додатках наявні лише ілюстрації до 3 розділу, але і цей перелік неповний.

Панков Георгій Дмитрійович, доктор філософських наук, професор, професор кафедри культурології та музеєзнавства Харківської державної академії культури, із зауваженнями:

1. Складається враження, що в умовах російсько-української війни феміністична ідеологія постає інструментом виправдання мобілізації жінок на фронт. Так, у підрозділі 2.2 наводяться наступні слова Т. Злобіної: «Риторика про слабких і тендітних жінок завжди спростовувалась у часи, коли наступали кризи, важкі воєнні ситуації, часи випробувань. У ці моменти зникала риторика слабкої жінки, тому що ставало очевидним – цього немає. Є людина, і, незалежно від статі, у кризові моменти він чи вона проявляє себе передусім як людина – достойно чи не дуже». Також у підрозділі 2.3 надається думка О. Кісь про те, що «озброєна жінка-воїн загрожує усталеному зв'язку поміж маскулінністю і військовою справою. Фемінізуючи роль вояка, жінка-солдат знецінює її, підважуючи і статус цієї ролі, її ексклюзивність, і виключно чоловічий доступ до неї. Річ у тому, що жінка зі зброєю більше не потребує чоловіка-захисника – вона сама може захистити себе, свою родину і навіть чоловіків» з приводу цих двох аналогічних позицій цікава думка саме авторки дисертації.

2. Відомо, що в ряді випадків жінки здійснюють активний супротив бусифікації. Це викликає бажання оцінити дані випадки з позиції жіночих образів, що аналізуються в дослідженні, наприклад, Берегині власної сім'ї або гідності українського громадянина та жінки-воїтельки (амазонки).

3. Варто порівняти традиційні українські образи жінки з універсальними юнгівськими її архетипами та символами, особливо з архетипам Анімусум, Матері, а також визначити їхню роль у справі фемінної індивідуальності.

Александрова Марина Вячеславівна, кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри культурології та музеєзнавства Харківської державної академії культури, із зауваженнями:

Аналіз нових медіа як простору функціонування жіночих образів є перспективним напрямом роботи, проте в окремих аспектах міг би бути доповнений більш детальним дослідженням специфіки алгоритмічного поширення візуального контенту та механізмів його впливу на масову аудиторію.

Кікоть Антоніна Андріївна, доктор культурології, професор, професор кафедри майстерності актора Харківської державної академії культури, без зауважень.

Результати відкритого голосування:

«За» 5 членів ради,

«Проти» - членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада присуджує
Авершиній Аліні Олегівні

(власне ім'я, прізвище, здобувача (ки) у давальному відмінку)

ступінь/ступеня доктора філософії з галузі знань Гуманітарні науки

(галузь знань)

за спеціальністю (спеціальностями) 034 Культурологія

(код і найменування спеціальності (спеціальностей) відповідно до Переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти)

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Окрема думка члена разової ради додається (за наявності).

Голова разової спеціалізованої вченої ради

(підпис)

Антоніна КІКОТЬ

(власне ім'я та прізвище)